

Original Article

Psychometrics Persian Version of the Questionnaire of Social and Antisocial Behaviors in Sports

Ali Akbar Hossein Nejad^{*1} , Sardar Mohammadi²

Citation: Hossein Nejad, A., Mohammadi, S. Psychometrics Persian version of the questionnaire of social and anti-social behaviors in sports. Iranian Journal of Motor Behavior and Sport Psychology, 1400; 1(3): 67-79.

 10.22034/ijmbp.2022.341842.1037

○ **Received:** 23 January 2022

● **Accepted:** 14 March 2022

● **Published:** 18 March 2022

*1.MSc, Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran, (Corresponding Author).
E-mail: aliakbar.hn60@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Humanities, Kurdistan University, Kurdistan, Iran.
E-mail: sardar.mohammadi@uok.ac.ir

Abstract

The aim of this study was to evaluate the psychometric version of the Persian version of the questionnaire of social and anti-social behaviors in sports in athletes of team and individual disciplines in Kurdistan province (football, futsal, handball, volleyball, wrestling, taekwondo, karate and wushu). Using descriptive-correlational research, 250 athletes in football, futsal, handball, volleyball, wrestling, taekwondo, karate and wushu from Kurdistan province were selected. Using simple random stratified sampling method and Cochran's formula, 250 people were selected as the sample. Confirmatory factor analysis, Emos software version 24 and SPSS software version 24 were used to determine the validity and reliability of the standard 20-item questionnaire of Togarso et al. The results showed that the selected indicators for measuring the components of social and anti-social behaviors have the necessary validity and can measure social and anti-social behaviors in sports. According to these results, it can be said that the adapted scale of social and anti-social behaviors of sports can be used as a reliable and valid scale to measure the social and anti-social behaviors of athletes in Iran.

Keywords: Tool Standardization, Confirmatory Factor Analysis, Social and Antisocial Behaviors.

مقاله پژوهشی

روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش

علی اکبر حسین نژاد^{۱*}، سردار محمدی^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی، روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش در ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی استان کردستان (رشته‌های فوتبال، فوتسال، هندبال، والیبال، کشتی، تکواندو، کاراته و ووشو) بود. با استفاده از تحقیق توصیفی - همبستگی تعداد ۲۵۰ نفر از ورزشکاران رشته‌های فوتبال، فوتسال، هندبال، والیبال، کشتی، تکواندو، کاراته و ووشو استان کردستان انتخاب شد. با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی ساده و فرمول کوکران تعداد ۲۵۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای تعیین روایی و پایایی پرسش‌نامه استاندارد ۲۰ سؤالی توگارسو و همکاران از روش تحلیل عاملی تأییدی، و نرم‌افزار ایموس نسخه ۲۴ و نرم‌افزار اسپ پی اس نسخه ۲۴ استفاده شد. نتایج نشان داد معرف‌های انتخاب‌شده برای سنجش مؤلفه‌های رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی از روایی لازم برخوردار هستند و به‌خوبی می‌توانند رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش را بسنجند. با توجه به این نتایج می‌توان گفت که مقیاس انطباق یافته رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزش می‌تواند به‌عنوان مقیاس پایا و معتبری برای سنجش رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزشکاران در ایران به کار رود.

واژه‌های کلیدی: استانداردسازی ابزار، تحلیل عاملی تأییدی، رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی

- تاریخ دریافت: ۰۳ بهمن ۱۴۰۰
- تاریخ پذیرش: ۲۳ اسفند ۱۴۰۰
- تاریخ انتشار: ۲۷ اسفند ۱۴۰۰

۱. کارشناسی ارشد، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج، کرج، ایران، (نویسنده مسئول).
E-mail: aliakbar.hn60@gmail.com

۲. دانشیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران.
E-mail: sardar.mohammadi@uok.ac.ir

مقدمه

پیامدهای مثبت یا منفی برای سلامت روان شناختی یا فیزیکی فرد داشته باشند. این نوع رفتارها در ورزش رایج هستند و می‌توانند به سمت اعضای هم تیمی و مخالفان هدایت شوند. این رفتارها می‌تواند طیف وسیعی از پیامدهای را برای گیرنده ایجاد کند (۲). بسیاری از علاقه مندان به ورزش به یاد دارند ابی داگوستین^۱ در مسابقه مقدماتی در المپیک ریو به نیکو هامبلین (۲۰۰ متر مانده به پایان

ورزش یک رفتار اجتماعی است که می‌تواند فرصت‌های زیادی را برای درگیر کردن رفتارهایی که پیامدهای مثبتی برای دیگران داشته باشد فراهم کند (۱). امروزه تحقیق در مورد بررسی رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش نسبت به ده سال گذشته بسیار زیاد شده است. رفتارهای ضداجتماعی و اجتماعی رفتارهایی هستند که می‌توانند

1 Abby de Augustino

با توجه به موارد ذکرشده، در اهمیت روزافزون مقوله رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش شکی وجود ندارد؛ اما آنچه اهمیت دارد، نحوه اندازه‌گیری دقیق این متغیر مهم به صورت روایی و پایایی است. بدیهی است که بخش مهمی از کیفیت و ارزش مقاله‌های علمی در تربیت‌بدنی و علوم ورزش در گرو دقت ابزار اندازه‌گیری و کم‌خطابودن روش‌های به‌کار رفته در جمع‌آوری داده‌های خام است (۱۳). هر ابزار اندازه‌گیری یک متغیر خاص طراحی می‌گردد که آن متغیر با عنوان سازه هدف و گاهی اوقات متغیر هدف در نظر گرفته می‌شود. به هر میزان که ابزار اندازه‌گیری بتواند سازه یا متغیر هدف را که برای آن طراحی شده است، اندازه‌گیری کند، آن ابزار از روایی بالایی برخوردار است. همبستگی بین میزان واقعی ماهیت متغیر هدف و نمره به دست آمده از ابزار مورد اندازه‌گیری در زمینه مقدار متغیر هدف، با عنوان روایی ابزار اندازه‌گیری شناخته می‌شود (۱۴). از جمله تحقیقاتی که به بررسی رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش پرداخته باشد می‌توان به تحقیقات بالچیکانلی^۵ (۱۵) در تحقیقی به اعتباریابی رفتار اجتماعی و ضد اجتماعی در مقیاس ورزش ترکیه پرداختند. نتایج نشان داد که پرسشنامه رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی از پایایی مناسبی برخوردار است همچنین مقدار آلفای کرونباخ برای هم تیمی اجتماعی برابر با ۰/۷۰، رقیب اجتماعی برابر با ۰/۷۲، هم تیمی ضد اجتماعی برابر با ۰/۷۲ و رقیب ضد اجتماعی برابر با ۰/۷۵ می‌باشد که مقادیر بدست آمد نشان از قابل اعتماد بودن پرسشنامه در نظر گرفته شده می‌باشد بولتر^۶ و همکاران (۱۶) در پژوهشی به بررسی روایی و پایایی رفتار اجتماعی و ضد اجتماعی ورزش در کلاس‌های تربیت بدنی پرداختند، نتایج نشان داد که تحلیل عاملی تاییدی و تحلیل عاملی اکتشافی ساختار درونی پرسشنامه مورد تایید است. همچنین مقادیر آلفای کرونباخ در فاکتورها و عوامل فرعی بالاتر از ۰/۷۰ بود که در نهایت سطوح مناسبی از ثبات زمانی را نشان می‌دهد. ناوارو و همکاران (۱۷) به بررسی سازگاری و اعتبارسنجی مقیاس رفتار اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش اسپانیا پرداختند. نتایج نشان داد که تحلیل عاملی پرسشنامه از ساختار مناسبی برخوردار است و همچنین مقادیر آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ نشان از پایایی پرسشنامه در جامعه آماری

مسابقه بر زمین افتاده) کمک می‌کند، (۳). در نمونه دیگر، کامرون بانکروفت^۲، بازیکن کریکت استرالیایی است که توپ را در جریان یک مسابقه دستکاری می‌کند تا تیمش در سال ۲۰۱۸ یک برتری ناعادلانه داشته باشد و مورد دیگر می‌توان به رفتار لوئیس سوارز^۳ بازیکن حرفه‌ای فوتبال می‌توان اشاره نمود، بنابراین، در ورزش شاهد اقدامات اجتماعی و ضداجتماعی هستیم. با توجه به نتایجی که این رفتارها می‌توانند برای ورزشکاران داشته باشند، درک وقوع این نوع رفتارها در ورزش مهم است (۱). رفتارهای اجتماعی می‌توانند مثبت و منفی باشند، که به صورت رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی که به بعد اخلاق مرتبط هستند تعریف می‌شود (۴، ۵). رفتار اجتماعی می‌تواند موفقیت را نسبت به هم تیمی‌ها را تسهیل نمود و موجب تشویق هم تیمی‌ها به یادگیری بیشتر و عملکرد بهتر در طول مسابقه تعریف کرد که این رفتار منجر به سوددهی به هم تیمی خواهد شد (۶). برعکس، رفتار ضداجتماعی به عنوان مجموعه رفتارهایی تعریف شده است که برای آسیب رساندن به دیگران یا تحقیر آنها است، بنابراین یک رابطه منفی برقرار می‌شود (۷). می‌توان اینگونه استدلال کرد که اگر بخواهیم ورزش را تحت عنوان وسیله‌ای برای توسعه شخصیت ترویج کنیم، نیاز داریم دریابیم آیا رفتارهای اجتماعی در محیط ورزشی رخ می‌دهند یا نه (۸). رفتارهای اجتماعی در ورزش شامل رفتارهایی مانند "تشویق هم تیمی"، "کمک به یک حریف آسیب دیده" است. از سوی دیگر، اصطلاح "رفتار ضداجتماعی" برای اشاره به رفتارهایی که قصد آسیب یا زیان به فرد دیگری را دارند، به کار می‌رود و این رفتارها پیامدهای منفی برای دیگران دارند و اساساً بازتاب بازی ناعادلانه هستند (۴). رفتارهای ضداجتماعی در ورزش شامل رفتارهایی هستند که به صورت کلامی از هم تیمی خود سو استفاده می‌کنند و "تلاشی برای نابود کردن حریف است (۹). بندورا^۹ معتقد است رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی متاثر از بعد اخلاق است (۱۰، ۱۱). همچنین ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران می‌تواند بر نگرش‌ها و رفتارهای آن‌ها در داخل یا خارج از زمین تاثیر بگذارد. همانطور که قبلاً اشاره شد، داشتن هویت اخلاقی می‌تواند روی نگرش‌ها و رفتارها تاثیر مثبت یا منفی بگذارد (۱۲).

2. Cameron Bancroft
3. Luis Suarez
4. Bandura
5. Balcikanli
6. Danioni & Barni

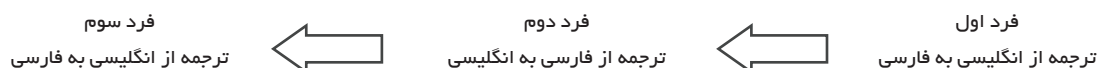
جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل گردید. همچنین باتوجه به ۲۰ سؤالی بودن پرسش‌نامه و در نظر گرفتن پیش‌فرض هومن (۱۳۹۰) برای هر سؤال تعداد ده نفر در نظر گرفته شد و پیش‌فرض در خصوص تحلیل عاملی تأییدی نیز تأیید شده است (۲۱). قلمرو زمانی این پژوهش در بهار ۱۴۰۰ و روش نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ی تصادفی ساده توزیع شد.

ابزار

در پژوهش حاضر ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی که توسط توگارسو و همکاران (۲۰۲۰) طراحی و توسعه یافته بود. در پژوهش توگارسو^۸ و همکاران (۲۰۲۰) ابعاد پرسش‌نامه رفتار اجتماعی شامل دو بعد هم‌تیمی اجتماعی، رقیب اجتماعی و پرسش‌نامه رفتار ضداجتماعی شامل دو بعد هم‌تیمی ضداجتماعی و رقیب ضداجتماعی بود (۲۲). شیوه نمره‌دهی این مقیاس پنج ارزشی لیکرت بود که کاملاً موافقم برابر با نمره ۵، پنج موافقم نمره ۴، نظری ندارم نمره ۳، مخالفم نمره ۲ و کاملاً مخالفم برابر با نمره ۱ است.

روش اجرا

در این پژوهش سعی شده است از طریق تحلیل عاملی "رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی" ویژگی‌های روان‌سنجی ابزار پرسش‌نامه توگارسو و همکاران (۲۰۲۰) بررسی شود. دلیل استفاده از تحلیل عاملی تأییدی وجود و تأیید سازه‌های مبتنی بر مبنای نظری در خصوص رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی بود؛ لذا محقق جهت رعایت حق مؤلف این پرسش‌نامه با ارسالی ایمیلی به نویسنده پرسش‌نامه اقدام به کسب اجازه جهت ترجمه پرسش‌نامه نمود پس از کسب اجازه از سازندگان پرسش‌نامه ۲۰ سؤالی رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی، پرسش‌نامه به شیوه سه‌مرحله‌ای ترجمه شد. برای اطمینان از درست ترجمه شدن پرسش‌نامه از پروتکل سه‌مرحله‌ای بورلی نگیم و بلچکو^۹ (۲۰۱۰) استفاده شد؛ یعنی سه فرد که دو زبان‌های فارسی و انگلیسی را کاملاً می‌دانستند، طبق روند زیر عمل کردند:

شکل ۱. ترجمه سه‌مرحله‌ای بلچکو و بورلین گیم (۲۰۱۰)

تحقیق می‌باشد، دانیونی و بارنی^۷ (۱۸) در پژوهشی به بررسی روابط بین ارزش‌های شخصی نوجوانان و رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش‌های گروهی پرداختند. یافته‌ها نشان داد که بازیکنان جوان بیشترین اهمیت را به ارزش‌های تعالی خود و کمترین اهمیت را به تقویت ارزش‌های خود می‌دهند. رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی نوجوانان با ارزش‌های شخصی ارتباط دارد. در این پژوهش سعی شده است که علاوه بر معرفی مبانی نظری این موضوع مهم و سودمندی‌ها و مضرات رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش، پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش نیز معرفی شود و پایایی و روایی آن تعیین گردد. به طور کلی این پژوهش، بدنبال پاسخگویی به این سوال است که آیا پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش دارای اعتبار سازه‌ی عاملی تأییدی مطلوب است؟ آیا پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش دارای پایایی درونی مطلوب است؟ آیا پرسش‌نامه مطلوب و قابل استفاده‌ی برای اندازه‌گیری رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی ورزشکاران معرفی خواهد شد.

روش‌شناسی

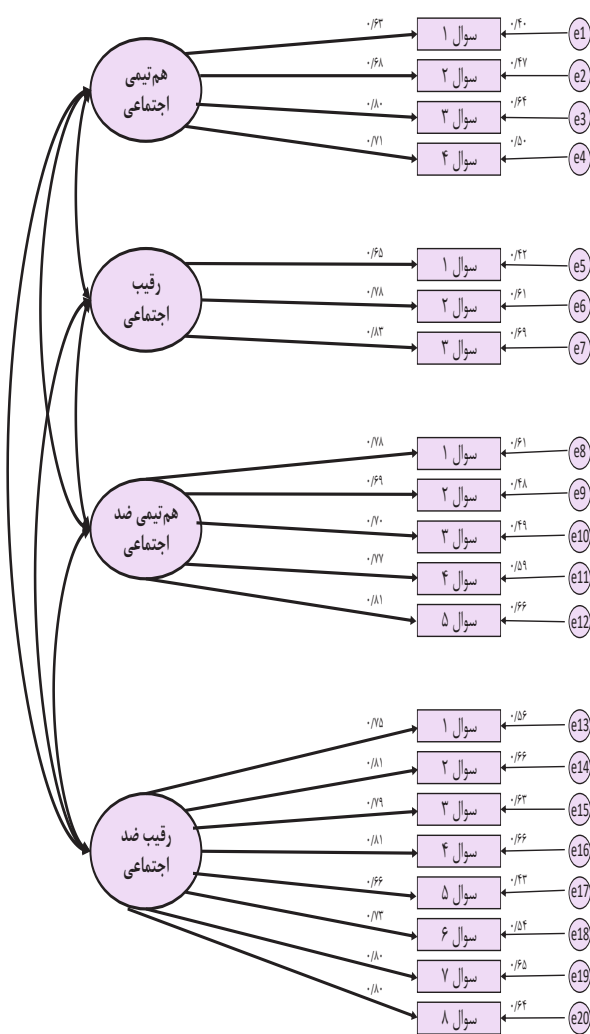
پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های زمینه‌یابی است (۱۹) و به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی-همبستگی، به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ جمع‌آوری داده‌ها میدانی بود (۲۰).

شرکت‌کننده‌ها

برای تعیین اعتبار پرسش‌نامه، ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی استان کردستان به‌عنوان جامعه آماری انتخاب شد. بر همین اساس، نمونه آماری این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران برای جامعه ۱۰۰۰ نفر (رشته‌های فوتبال، فوتسال، هندبال، والیبال، کشتی، تکواندو، کاراته و ووشو) برابر با ۲۷۷ نفر بود بر اساس بررسی صورت‌گرفته تعداد ۲۷ پرسش‌نامه به علت ناقص پاسخ‌دادن جامعه آماری از تحقیق کنار گذاشته شد و در نهایت تعداد ۲۵۰ پرسش‌نامه

7. Danioni & Barni
8. Trigueros
9. Beverly Nigim and Belchko

همچنین، در تکنیک تحلیل عاملی تأییدی، قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده به وسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی از $0/30$ کمتر باشد، رابطه، ضعیف در نظر گرفته می‌شود و از آن صرف نظر می‌شود. بار عاملی بین $0/30$ تا $0/60$ قابل قبول و معنادار و اگر بار عاملی از $0/60$ بیشتر باشد خیلی مطلوب است (۲۳). نتایج تحلیل عاملی در شکل ۱ ارائه شده است. که بارعاملی در تمامی موارد بیشتر از $0/3$ بوده که نشان از همبستگی بین متغیرهای پنهان با متغیرهای قابل مشاهده است.

شکل ۲. مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی

سپس روایی محتوایی و صوری پرسش‌نامه (رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی) با استفاده از نظرات گروهی از متخصصین (۱۰ نفر از اساتید هیئت علمی مدیریت ورزشی) مورد بررسی و اصلاح قرار گرفت. لذا بر اساس نظر خبرگان و باتوجه به شرایط بومی و فرهنگی ایران، تعداد ۲۰ سؤال پرسش‌نامه با اندکی اصلاحات مورد تأیید قرار گرفت.

روش آماری

باتوجه به اهداف پژوهش و نوع داده‌ها، برای تفسیر روش تحلیل عاملی تأییدی، از طریق نرم آموس نسخه ۲۴ برای بررسی اعتبار مقیاس سنجش داده‌ها و نرم افزار اس پی اس نسخه ۲۴ برای تفسیر آمار توصیفی استفاده شد. همچنین در این پژوهش صداقت و امانت‌داری در تحلیل متون و منبع دهی رعایت گردید. و در تمامی مراحل جمع آوری اطلاعات، حریم خصوصی پاسخ دهندگان حفظ گردید.

نتایج

مطابق با توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی ۹۵ نفر (۳۸/۰) از شرکت‌کنندگان در تحقیق زن و ۱۵۵ نفر (۶۲/۰) از شرکت‌کنندگان در تحقیق مرد، ۱۴۱ نفر (۵۶/۴) از شرکت‌کنندگان در تحقیق متأهل و ۱۰۹ نفر (۴۳/۶) از شرکت‌کنندگان در تحقیق مجرد، ۱۱ نفر (۴/۴) دارای سن ۱۶ تا ۱۹ سال، ۵۷ نفر (۲۲/۸) دارای سن ۲۰ تا ۲۴ سال، ۸۰ نفر (۳۲/۰) دارای سن ۲۵ تا ۲۹ سال، ۴۷ نفر (۱۸/۸) دارای سن ۳۰ تا ۳۴ سال، ۵۵ نفر (۲۲/۰) دارای سن ۳۵ تا ۴۰ سال، ۲۳ نفر (۹/۲) دارای تحصیلات دیپلم، ۱۴ نفر (۵/۶) دارای تحصیلات فوق دیپلم، ۶۵ نفر (۲۶/۰) دارای تحصیلات کارشناسی، ۱۱۴ نفر (۴۵/۶) دارای تحصیلات کارشناسی ارشد، ۳۴ نفر (۱۳/۶) دارای تحصیلات دکترا، ۳۴ نفر (۱۳/۶) دارای سابقه ورزشی زیر ۳ سال، ۳۶ نفر (۱۴/۴) دارای سابقه ورزشی ۴ تا ۶ سال، ۲۳ نفر (۹/۲) دارای سابقه ورزشی ۷ تا ۱۰ سال، ۱۵۶ نفر (۶۲/۴) دارای سابقه ورزشی بیشتر از ۱۰ سال هستند.

در این بخش به کمک تکنیک تحلیل عاملی تأییدی (برای تأیید روایی سازه ابزار اندازه‌گیری)، به بررسی مؤلفه‌ها و گویه‌های رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش پرداخته شد تا مشخص شود آیا این مؤلفه‌ها و گویه‌ها معرف‌های معتبری برای سنجش رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش هستند یا خیر؟ یا به عبارتی، برای سنجش شاخص رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش روایی دارند یا خیر؟

جدول ۱. نتایج آزمون تحلیل واریانس مرکب در زمان تعادل مرحله اکتساب

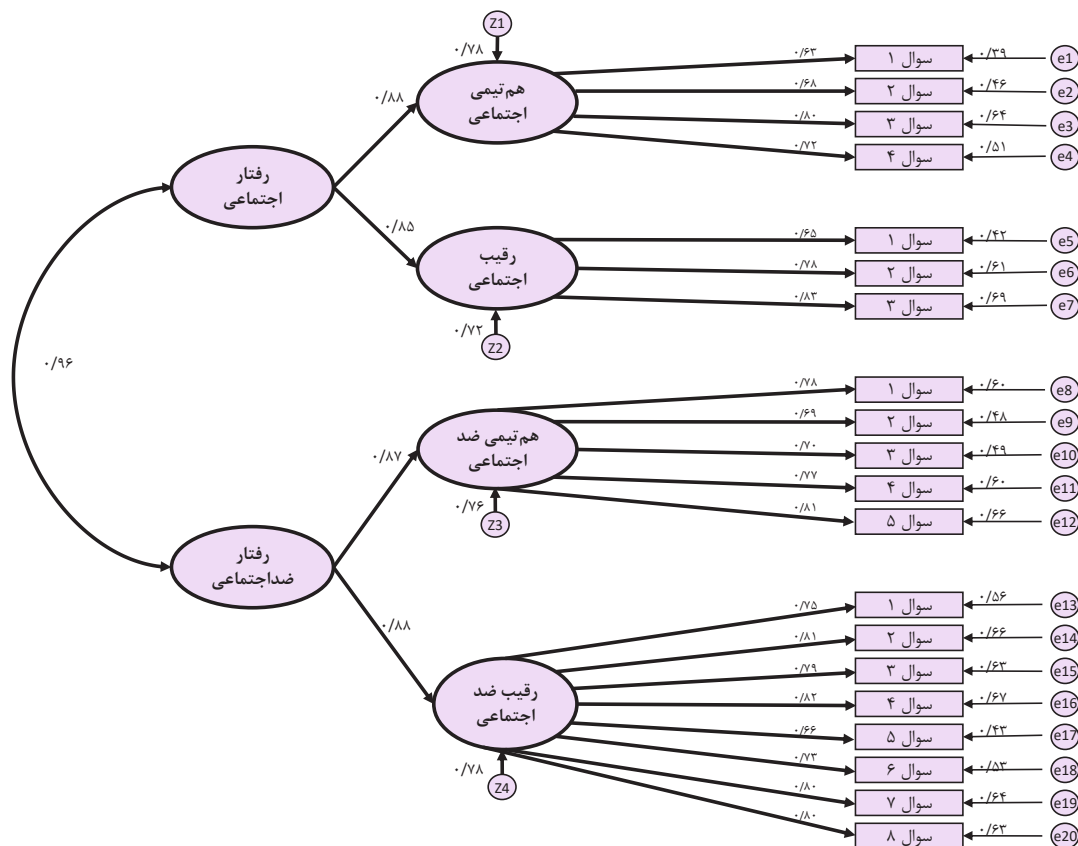
شاخص	مقدار	ملاک
درجه آزادی	۱۶۴	-
کای اسکوتر نسبی	۲/۷۷	کمتر از ۳
شاخص برازش تطبیقی	۰/۹۱	بیشتر از ۰/۹
شاخص برازش تطبیقی مقتصد	۰/۷۸	بیشتر از ۰/۶
ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	۰/۰۸	کمتر از ۰/۱
هَلتر	۱۱۵	-

باتوجه به نتایج موجود در جدول ۱، شاخص‌های برازش مدل شرایط مطلوبی برخوردار است. اندازه‌گیری پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی از

جدول ۲. معادلات اندازه‌گیری پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی

شاخص	مقدار	ملاک
هم‌تیمی‌هایم را تشویق میکنم.	۰/۶۳	-
در حین بازی به بازیکن آسیب‌دیده تیم مقابل کمک میکنم.	۰/۶۸	۹/۰۱
اگر هم‌تیمی‌هایم در بازی رفتار بدی از خود نشان دهند از آنها انتقاد میکنم.	۰/۸۰	۹/۸۸
به صورت عمدی به بازیکن تیم مقابل صدمه میزنم.	۰/۷۱	۹/۲۲
مربی ما را به انجام حرکت جوانمردانه در مقابل تیم حریف تشویق میکند.	۰/۶۵	-
هنگام مصدومیت بازیکن حریف، بازی را متوقف میکنم.	۰/۷۸	۱۰/۵۴
عصبانیت خود را از بازی بد هم‌تیمی‌هایم نشان میدهم.	۰/۸۳	۱۰/۶۵
تلاش میکنم به خوب بازی کردن هم‌تیمی‌هایم کمک کنم.	۰/۷۸	-
به بازیکن حریف آسیب‌دیده کمک میکنم که از زمین بازی خارج شوند.	۰/۶۹	۱۱/۵۱
به هم‌تیمی‌هایم توهین میکنم.	۰/۷۰	۱۱/۵۵
به صورت عمدی به بازیکنان تیم حریف صدمه میزنم.	۰/۷۷	۱۲/۷۹
اغلب خطای سنگین رقیب را، بدون پاسخ نمیگذارم.	۰/۸۲	۱۲/۹۶
سعی میکنم با یک دید یکسان به تمام هم‌تیمی‌هایم کمک کنم.	۰/۷۵	-
هم‌تیمی‌هایم را به صورت لفظی تهدید میکنم.	۰/۸۱	۱۳/۳۵
با هم‌تیمی‌هایم در مورد بازی بحث میکنم.	۰/۷۹	۱۲/۹۶
سعی میکنم در بازی حریفم را مصدوم کنم.	۰/۸۱	۱۳/۳۷
در بازی عمداً خطا میکنم.	۰/۶۶	۱۰/۴۸
عمداً قوانین بازی را زیر پا میگذارم.	۰/۷۳	۱۱/۷۹
بازیکن تیم حریف را مورد آزار و اذیت جنسی قرار می‌دهم.	۰/۸۰	۱۳/۲۰
بازیکنانی که با من مخالفت میکنند را مورد انتقاد قرار میدهم.	۰/۸۰	۱۳/۰۴

مقادیر برآورد شده در جدول (۲)، بیانگر آن است بارهای عاملی سوالات مربوط به مؤلفه‌های رفتار اجتماعی (هم تیمی اجتماعی و رقیب ضداجتماعی)، در وضعیت مطلوبی قرار دارند. تیمی اجتماعی و رقیب اجتماعی)، بارهای عاملی سوالات

شکل ۳. مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل ساختاری پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی

شاخص	مقدار	ملاک
درجه آزادی	۱۶۵	-
کای اسکور نسبی	۲/۸۳	کمتر از ۳
شاخص برازش تطبیقی	۰/۰۹	بیشتر از ۰/۹
شاخص برازش تطبیقی مقتصد	۰/۷۸	بیشتر از ۰/۶
ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	۰/۰۸	کمتر از ۰/۱
هَلتر	۱۱۳	-

مقادیر برآورد شده در جدول (۳)، بیانگر این است برآزش مدل ساختاری از شرایط مطلوبی برخوردار است.

جدول ۴. مقادیر بارهای عاملی مؤلفه پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی

رفتار ضد اجتماع		مقدار		شاخص
رقیب ضداجتماعی	هم تیمی ضداجتماعی	رقیب اجتماعی	هم تیمی اجتماعی	مؤلفه‌ها
۰/۸۸	۰/۸۷	۰/۸۵	۰/۸۸	ضریب مسیر
۱۱/۳۵	-	۸/۰۴	-	مقدار تی
۰/۰۸	-	۰/۱۵	-	واریانس تبیین شده
۰/۷۹	۰/۹۲	۰/۸۶	۰/۸۰	پایایی مرکب بزرگ‌تر از ۰/۷
۰/۵۷	۰/۵۹	۰/۵۶	۰/۵۰	میانگین واریانس استخراج شده بزرگ‌تر از ۰/۵
۰/۵۵	۰/۴۹	۱/۵۰	۰/۴۴	میانگین مربعات واریانس مشترک کوچک‌تر از میانگین واریانس استخراج شده
۰/۴۴	۰/۴۸	۰/۴۹	۰/۳۹	میانگین مربعات واریانس مشترک کوچک‌تر از میانگین واریانس استخراج شده

تبیین‌کننده رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی را باشند. همچنین تمامی شاخص‌های روایی و پایایی در حد قابل قبول هستند که نشان از مناسب بودن روایی و پایایی متغیرهای مدل اندازه‌گیری دارند.

باتوجه به شاخص‌ها و خروجی مدل تحلیل عاملی تأییدی به همراه مؤلفه و گویه‌های سازنده‌اش و نیز باتوجه به آماره مقدار تی متغیرهای پژوهش می‌توان گفت که معرف‌های انتخاب شده برای سنجش پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی از روایی لازم برخوردارند و به‌خوبی می‌توان

جدول ۵. نتایج بررسی پایایی (همسانی درونی) از طریق آلفای کرونباخ

مقدار آلفای کرونباخ	مؤلفه
۰/۸۰۱	هم تیمی اجتماعی
۰/۸۰۲	رقیب اجتماعی
۰/۸۷۲	نمره کل اجتماعی
۰/۸۶۶	هم تیمی ضداجتماعی
۰/۹۱۲	رقیب ضداجتماعی
۰/۹۳۸	نمره کل ضداجتماعی

یافته‌های جدول ۵ نشان داد که پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش از ضرایب اعتبار مناسبی برخوردار است.

جدول ۶. نتیجه پایایی آزمون - آزمون مجدد با روش ضریب همبستگی پیرسون، درون طبقه‌ای و آزمون تی زوجی

مؤلفه	ضریب همبستگی پیرسون	ضریب همبستگی درون طبقه‌ای	ارزش بی - تی زوجی
مؤلفه‌ها	هم تیمی اجتماعی	رقیب اجتماعی	هم تیمی ضداجتماعی
هم تیمی اجتماعی	۰/۷۲۳	۰/۸۳۴	۰/۰۰۱
رقیب اجتماعی	۰/۸۴۱	۰/۹۱۳	۰/۰۰۱
نمره کل اجتماعی	۰/۸۵۰	۰/۹۱۲	۰/۰۰۱
هم تیمی ضداجتماعی	۰/۸۰۶	۰/۸۹۱	۰/۰۰۱
رقیب ضداجتماعی	۰/۸۲۷	۰/۹۰۴	۰/۰۰۱
نمره کل ضداجتماعی	۰/۹۰۹	۰/۹۳۴	۰/۰۰۱

همان‌گونه که در جدول شماره ۶ مشخص شده است، ضریب همبستگی پیرسون و ضریب همبستگی درون طبقه‌ای همه سازه‌ها بیشتر از ۰/۶۰ است که نشان‌دهنده بالا بودن توافق نتیجه پاسخ آزمودنی‌ها به سازه‌ها است و همچنین مقدار ارزش پی حاصل از آزمون تی زوجی نیز کوچک‌تر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده معنادار بودن میانگین نمره سازه‌ها در هر بر سنجش آزمودنی‌ها است.

بحث

ویژگی تعیین‌کننده رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی، رفتارهاست که می‌توانند عواقب خوبی برای سلامت جسمی و روانی گیرنده داشته باشند (۱). در نتیجه درک ما از عواملی که منجر به رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش می‌شود به طور قابل توجهی در سال‌های اخیر افزایش یافته است، علاوه بر عواقب اجتماعی رفتارهای اخلاقی که می‌تواند بر رفاه ورزشکاران داشته باشد، برخی شواهد نشان می‌دهد که رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی می‌تواند نقش موثری در موفقیت ورزشکار به همراه داشته باشد. نتایج شکل شماره (۱) نشان داد پرسشنامه مذکور از ضرایب پایایی و همسانی درونی مناسبی برخوردار است لذا می‌توان گفت که این پرسشنامه، رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزشکاران را به خوبی می‌سنجد. بر اساس نتایج تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول (شکل شماره یک) تمامی سوالات دارای بارعاملی بیشتر از ۰/۶ است که نشان دهنده معنادار و مطلوب بودن زیاد بارعاملی سوالات است که این مقدار بار عاملی نشان دهنده میزان انطباق و هم‌نوایی بین سازه نظری و سازه تجربی تحقیق می‌باشد بنابراین یافته‌ها نشان

داد سوال‌ها در سنجش زیر مقیاس‌های رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی از دقت کافی برخوردارند. همچنین بر اساس نتایج جدول شماره (۱) مقدار کای اسکوئر نسبی برابر با ۰/۷۷۹، شاخص برازش تطبیقی برابر با ۰/۷۸۷ و ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد برابر با ۰/۰۸۴ است که در حد مطلوبی قرار دارند. همان‌طور که در جدول شماره (۲) مشاهده می‌شود، مقادیر پارامتر استاندارد برای هر یک از عوامل، نشان دهنده بار عاملی آن‌ها روی متغیر مکنون است که مقدار $t < \pm 1.96$ می‌باشد؛ بر این اساس، بر پایه مقدار نسبت بحرانی به دست آمده برای هر سوال، می‌توان این‌گونه مطرح کرد که هر یک از سوال‌ها دارای نقش مهم و معناداری در اندازه‌گیری عامل رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی هستند. در این میان ابزاری که تاکنون برای سنجش رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی درست شده است می‌توان به پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی نوجوانان ایندیپندنت و فاستر (۲۴) اشاره نمود این پرسشنامه از ۴۰ سوال تشکیل شده که رفتارهای اجتماعی و پرخاشگرانه را اندازه‌گیری می‌کند. با این حال، این مقیاس فقط روی رفتارهای مرتبط با رفتارهای روزمره نوجوانان و برخی از عناصر رفتاری پرخاشگرانه مانند توهین، تهدید و توهین متمرکز است. زمانی که یک سازه بزرگ از چند متغیر پنهان تشکیل شده باشد، از تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم استفاده می‌شود. در تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم علاوه بر بررسی رابطه متغیرهای مشاهده‌پذیر با متغیرهای پنهان، رابطه متغیرهای پنهان با سازه اصلی خود نیز بررسی می‌شود (۲۲). نتایج شاخص‌های برازش مدل ساختاری جدول شماره (۳) بیانگر این است که برازش مدل

پایا و دارای قدرت تشخیص جهت سنجش رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزشکاران در ایران استفاده نمود. بنابراین به پژوهشگران، مدیران و مربیان باشگاه‌های ورزشی پیشنهاد می‌شود از پرسشنامه مذکور برای درک بهتر رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزشکاران خود استفاده کنند. و با استفاده از شاخص‌های روایی بیرونی، روایی این پرسشنامه را تأیید کنند و پایایی آن را با نمونه‌های مختلف و در سازمان‌ها و ارگان‌های ورزشی دیگر بسنجند.

نتایج جدول شمار (۴-۵) نشان داد که پایایی پرسشنامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش از پایایی مناسبی برخوردار است که نشان از سطح قابل قبول، پایایی محتوای ابزار است. که نتایج این بخش از تحقیق با تحقیقات بالچیکانلی (۱۵)، بولتر و همکاران (۱۶)، ناوارو و همکاران (۱۷) همخوان است. در کل ضرایب بدست آمد آلفای کرونباخ در سطح مناسب و خوبی برای پایایی محتوایی ابزار را تأیید می‌مند که نشان دهنده همسانی بالای معیارهای رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی در ورزش است، همچنین مقدار ضریب بالای همبستگی پیرسون و همبستگی درون طبقه‌ای نشان دهنده پایایی و ثبات زمانی بالای این آزمون است.

نتیجه‌گیری

به‌طور کلی نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که با استفاده از پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزشکاران می‌توان به‌طور قابل قبولی رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزشکاران مورد اندازه‌گیری قرار داد. استفاده از این پرسش‌نامه می‌تواند راه‌گشای بسیاری از تحقیقاتی باشد که در آنها اندازه‌گیری رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی ورزشکاران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و پژوهشگران می‌توانند به ارزیابی اثرهای رفتارهای اجتماعی و ضداجتماعی بر متغیرهایی چون هویت تیمی، هویت اخلاقی، عواطف اخلاقی، جهت‌گیری ورزشی، خودمختاری، سبک رهبری مربیان بپردازند. همچنین از جمله محدودیت این پژوهش می‌توان به رشته‌های ورزشی، استان مورد مطالعه و زمان مورد مطالعه است.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

این تحقیق هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی

ساختاری از شرایط مطلوبی برخوردار است. در نتیجه می‌توان با توجه به مقدار بار عاملی مولفه این گونه استنباط نمود که سوالات هر معرف انتخاب شده برای سنجش شاخص آن مولفه از اعتبار لازم برخوردار است و به خوبی می‌توانند آن را بسنجند.

نتایج جدول شماره (۴) نشان داد بار عاملی مولفه هم تیمی اجتماعی برابر با ۰/۸۸، رقیب اجتماعی برابر با ۰/۸۵، هم تیمی ضداجتماعی برابر با ۰/۸۷ و بار عاملی رقیب ضداجتماعی برابر با ۰/۸۸ است که نشان از معنادار و مطلوب بودن بار عاملی زیاد مولفه‌های رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی است که این مقدار بار عاملی نشان از سنجش زیر مولفه‌های رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی از دقت کافی برخوردارند و توانایی تبیین رفتارهای اجتماعی و رفتارهای ضداجتماعی دارند. همسو با این نتایج این تحقیق می‌توان به تحقیقات تریگارس و همکاران (۲۲) به بررسی اعتبار سنجی رفتار اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزشی دانش آموزان اسپانیا پرداختند، ناوارو و همکاران (۱۷) به بررسی سازگاری و اعتبار سنجی مقیاس رفتار اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش اسپانیا پرداختند، بالچیکانلی (۱۵) به بررسی سازگاری ترکیبی رفتار اجتماعی و ضد اجتماعی در ورزش ترکیه پرداخت اشاره نمود. که روایی محتوای پرسشنامه را تأکید کرده‌اند. بدین ترتیب می‌توان گفت پرسشنامه رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی از قابلیت اعتماد لازم برخوردار است. همچنین شاخص‌های روایی و پایایی قابل قبول بودن تمامی شاخص‌های روایی و مناسب بودن روایی و پایایی متغیرهای مدل اندازه‌گیری اشاره دارد. در صورتی که عامل‌ها، روایی و پایایی مناسبی نداشته باشند، بررسی روابط علی مدل، نامناسب و نادرست خواهد بود. برای بررسی روایی و پایایی شاخص‌های مناسب و کارآمد کمی، میانگین واریانس استخراج شده (AVE) وجود دارد. این شاخص‌ها شامل پایایی مرکب (CR)، میانگین مربعات واریانس مشترک (MSV)، حداکثر مربعات واریانس مشترک (ASV) است. به منظور بررسی روایی همگرا، از شاخص AVE استفاده شد. AVE برای تمامی عوامل بالاتر از ۰/۵ بود که نشان از مناسب بودن روایی همگرای عوامل مدل است. برای بررسی روایی واگرا هم از شاخص‌های MSV و ASV استفاده شد، که نشان از مناسب بودن روایی واگرا عوامل مدل بود. مقدار پایایی مرکب نیز با استفاده از شاخص CR ارزیابی شد که این شاخص هم مورد قبول قرار گرفت. بنابراین با توجه به نتایج تحقیق حاضر می‌توان گفت پرسشنامه رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی می‌تواند به عنوان مقیاسی معتبر و

در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرد.

مشارکت نویسندگان

علی اکبر حسین نژاد: ایده و طراحی پژوهش، جمع‌آوری و تحلیل داده، تهیه پیش‌نویس و ویرایش دست‌نوشته
سردار محمدی: ایده و طراحی پژوهش، تفسیر نتایج و تایید نهایی دست‌نوشته

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

References

1. Murphy S. The Oxford handbook of sport and performance psychology: Oxford University Press; 2013.
2. Kavussanu M, Al-Yaaribi A. Prosocial and antisocial behaviour in sport. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. 2021;19(2):179-202.
3. Angoorani H, Najafi S, Sobouti B, Zarei M, Nejati P. The association of emotional intelligence with sport injuries and receiving penalty cards among Iranian professional soccer players. *Asian Journal of Sports Medicine*. 2020;11.(In Persian)
4. Kavussanu M, Seal AR, Phillips DR. Observed prosocial and antisocial behaviors in male soccer teams: Age differences across adolescence and the role of motivational variables. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2006;18(4):326-44.
5. Al-Yaaribi A, Kavussanu M, Ring C. Consequences of prosocial and antisocial behavior for the recipient. *Psychology of Sport and Exercise*. 2016;26:102-12.
6. Kavussanu, Maria, Nicholas Stanger, and C. R. D. Wagstaff. «Prosocial and antisocial behaviors in sport organizations.» *The organizational psychology of sport: Key issues and practical applications* (2017): 176-192.
7. Mahoney JL, Stattin H. Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of adolescence*. 2000;23(2):113-27.
8. Kavussanu M. Motivational predictors of prosocial and antisocial behaviour in football. *Journal of sports sciences*. 2006;24(06):575-88.
9. Kavussanu M, Boardley ID. The prosocial and antisocial behavior in sport scale. *Journal of sport and exercise psychology*. 2009;31(1):97-117.
10. Bandura A. Social cognitive theory of moral thought and action. *Handbook of moral behavior and development: Psychology press*; 2014. p. 69-128.
11. Bandura A. Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Perspectives on evil and violence: Psychology Press*; 2014. p. 193-209.
12. Mann FD, Engelhardt L, Briley DA, Grotzinger AD, Patterson MW, Tackett JL, et al. Sensation seeking and impulsive traits as personality endophenotypes for antisocial behavior: Evidence from two independent samples. *Personality and individual differences*. 2017;105:30-9.
13. Amir T, Ali Mohammad. Reliability and objectivity of surveys for measurement in physical education and sports. *Research in Sports Science*. 2005;6:72-86. (In Persian).
14. Taherikia M, Elahi AR, Akbari Yazdi H. Determining the Reliability and Validity of Sport Spectators' Relationship Marketing Questionnaire. *Sport Management Studies*. 2018;10(48):177-94.
15. Balcikanli, G. S. (2013). The Turkish adaptation of the prosocial and antisocial behavior in sport scale (PABSS). *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(18), 271-276.
16. Bolter, Nicole D., and Lindsay E. Kipp. «Sports-personship coaching behaviours, relatedness need satisfaction, and early adolescent athletes' prosocial and antisocial behaviour.» *International Journal of Sport and Exercise Psychology* 16, no. 1 (2018): 20-35
17. Navarro Gómez N, Trigueros Ramos R, Cangas Díaz AJ, Aguilar Parra JM. Adaptation and Validation of the Prosocial and Antisocial Behavior Scale in Sports for the Spanish Context. 2020.

18. Danioni F, Barni D. The relations between adolescents' personal values and prosocial and antisocial behaviours in team sports. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. 2019;17(5):459-76.
19. Shams A, Vaez Mousavi M, Aghdashipour N. Psychometric Properties of Persian Version of the Movement Imagery Questionnaire for Children (MIQ-C). *Sports Psychology*. 2021;1400(1):29-48. (In Persian).
20. Abdoshahi M, Hosseini F, Hejazi Dinan P. Psychometric of the Persian Version of the Sport Mental Training Questionnaire. *Sports Psychology*. 2021;1400(1):75-97. (In Persian).
21. Hooman HA. *Multivariate Data Analysis in Behavioral Research*. Second Edition ed. Tehran: Peyk Farhang Publications; 2016. (In Persian).
22. Trigueros R, Alias A, Gallardo AM, García-Tascón M, Aguilar-Parra JM. Validation and adaptation of the Prosocial and Antisocial Behavior in Sport Scale to the Spanish context of Physical Education. *International journal of environmental research and public health*. 2020;17(2):477.
23. Kline P. *An easy guide to factor analysis*: Routledge; 2014.
24. Inderbitzen HM, Foster SL. The teenage inventory of social skills: Development, reliability, and validity. *Psychological Assessment*. 1992;4(4):451.